

Det kongelige miljøverndepartement
Det kongelige kommunal- og regionaldepartement

Til landets kommuner

Desember 2007

Bli med i den internasjonale kampanjen "Countdown2010" for å stanse tapet av naturens mangfold

Norge har forpliktet seg til å stanse tapet av det biologiske mangfoldet innen 2010. FNs toppmøte i Johannesburg i 2002 slo fast at tap av biologisk mangfold må reduseres betydelig for å sikre verdens livbærende økosystemer. **Vi trenger kommunenes drahjelp for å kunne nå dette målet.**

Verdens viktigste livbærende systemer som hav, skog, jord og ferskvann reduseres mer og mer som leveområder for planter og dyr, og som produksjonsområder for oss alle. Menneskets overforbruk av naturen er årsaken til denne uheldige utviklingen. Arealbruk, forurensning og spredning av fremmede arter er viktige grunner til tap av naturens mangfold. I tillegg trues det biologiske mangfoldet av klimaendringer. Konsekvensen er tap av arter i et tempo som er mer enn 100 – 1000 ganger raskere enn naturlig. Forskere har regnet ut at rundt 18000 arter, store og små, forsvinner fra kloden hvert år. I Norge står nesten 4000 arter på den såkalte rødlista over sårbare og truede arter. Slik mister vi også en viktig kilde til informasjon om livet på jorda, og den viktigste bufferen mot negative følger av klimaendringer.

Under FN-konferansen om biologisk mangfold i Trondheim 29. oktober i år, sluttet Trondheim kommune seg til den globale kampanjen for å stanse tapet av naturens mangfold innen 2010 (Countdown2010). Vi oppfordrer alle landets kommuner til å skrive under deklarasjonen og følge opp forpliktelsene i praktisk politikk

Kampanjen Countdown2010 - stans tapet av naturens mangfold - er igangsatt av Verdens naturvernunion (IUCN). Mer enn 300 nasjonale, regionale og lokale instanser har sluttet seg til kampanjen, deriblant Norge ved Miljøverndepartementet.

Kampanjen ber offentlige og private instanser innen alle sektorer om å:

- Følge opp internasjonale FN-forpliktelser om å redusere tapet av biologisk mangfold innen 2010
- Øke publikums og beslutningstakers interesse for å sikre det biologiske mangfoldet
- Integrere biologisk mangfold i alle relevante sektorer, i offentlig politikk og økonomi
- Arbeide aktivt for å tilpasse menneskelige aktiviteter til naturens grenser
- Bidra aktivt til å redusere tapet av biologisk mangfold også gjennom personlige tiltak

Se Countdown2010 deklarasjonen som vedlegg eller elektronisk over <http://www.countdown2010.net/?id=37>

Kommunene har virkemidlene

Kommunene sitter på en viktig verktøykasse for å ta vare på det biologiske mangfoldet. Det er først og fremst som planmyndighet etter plan- og bygningsloven kommunene har styringsmuligheter over sine arealer. Rundt 90 prosent av Norges arealer forvaltes av kommunene etter denne loven.

De aller fleste kommunene har de siste 7-8 åra gjennomført en førstegenerasjons kartlegging av sitt biologiske mangfold. Det er viktig at dette arbeidet følges opp i samarbeid med fylkesmannen og fylkeskommunen. Resultatene av kartleggingen gir kommunene viktige signaler om hvilke områder som bør sikres og gir grunnlag for en mer treffsikker arealpolitikk.

Regjeringen vil snart legge fram et forslag for Stortinget til ny plandel i plan- og bygningsloven. De lovendringer som foreslås vil styrke kommunenes muligheter til å forvalte det biologiske mangfoldet på en bærekraftig måte. Også i arbeidet med ny lov om naturmangfold tas det sikte på å tydeliggjøre kommunenes rolle i dette arbeidet.

Vi oppfordrer derfor alle kommuner til å se arealplanlegging i lys av kommunens biologiske mangfold.

Kommunene er landets skoleeiere

Det er viktig at de neste generasjoner setter seg inn i hvorfor vi må ta vare på naturens mangfold. Utdanningsdirektoratet har opprettet og drevet et elektronisk læremiddel om miljøvern for hele grunnskolen i flere år (www.miljolare.no). Tema biologisk mangfold er en del av dette læremidlet.

Det oppfordres til at kommunens skoler tar i bruk dette læremidlet og følge med på kampanjene Vårsjekken og Regnsjekken som utarbeides i samarbeid

med NRK, Samarbeidsrådet for biologisk mangfold (www.sabima.no) og Forskningsdagene.

../.

Vedlagt følger en supplerende oversikt "Kommunenes verktøykasse" som viser noen av de mulighetene kommunene har til å sikre sitt biologiske mangfold og hvilke, nettverk og prosesser de kan slutte seg til nasjonalt og internasjonalt.

Fylkesmannens miljøvernnavdeling og Direktoratet for naturforvaltning kan gi råd og bistand i kommunenes arbeid med biologisk mangfold.

Vi ønsker lykke til i dette viktige arbeidet!

Med vennlig hilsen

Erik Solheim
Miljø- og utviklingsminister

Magnhild Meltveit Kleppa
Kommunal- og regionalminister

Kopi:
Direktoratet for Naturforvaltning
KS
Fylkeskommunene
Fylkesmennene

Vedlegg

Kommunenes ”verktøykasse” i arbeidet med biologisk mangfold

Kommunene er landets skoleeiere

Det er viktig at de neste generasjoner setter seg inn i betydningen av å ta vare på det biologiske mangfoldet. Utdanningsdirektoratet har opprettet et elektronisk læremiddel om miljøvern for hele grunnskolen (www.miljolare.no). Tema biologisk mangfold er en del av dette læremidlet (Nettverk for miljølære). Det er i tillegg utarbeidet spesielle kampanjer sammen med NRK om biologisk mangfold, bl.a. ”Vårsjekken”, eller ”Når kommer våren til Norge”. Dette programmet kan alle skoler i alle kommuner bruke (og alle kommuner). Programmet er ekstra aktuelt da det er knyttet opp mot klimaspørsmålene og hvordan naturen selv måler faktiske endringer gjennom tidlig vår og sen høst og over flere år. Resultatene måles av landets skoler og blir brukt av forskningsinstitusjoner som arbeider med klimaendringer. Nettverk for miljølære bruker nettverksbasen ”Miljøstatus Norge” (www.miljostatus.no) som miljøfaglig grunnlag for sitt arbeid inn i skolen.

Det oppfordres til at kommunene tar i bruk miljolare.no og er med i Vårsjekken.

Nasjonal strategi og tiltak mot fremmede skadelige arter

Miljøverndepartementet har sammen med 10 andre departementer utarbeidet en strategi med tiltak for å bekjempe fremmede skadelige arter. Det er registrert mer enn 2000 fremmede arter i Norge. Dette er arter som har stor effekt på norsk natur og som bidrar til å utrydde norske arter og deres leveområder. Eksempel på dette er tromsøpalme, lupin og platanlønn. Mer kjente fremmede arter er iberiasneglen (brunsnegle) og lakseparasitten *gyrodactylus salaris*. (http://www.regjeringen.no/nb/dep/md/dok/rapporter_planer/). Se også www.artsdatabanken.no.

Det oppfordres til at alle kommuner gjør sitt for å bekjempe fremmede skadelige arter.

Kommunene kan arbeide regionalt

Mange kommuner samarbeider regionalt. Særlig viktig er dette i regioner med sterkt utbyggingspress. Gjennom det regionale arbeidet i pressområder er det enklere å vurdere vern av grønnstrukturer og dermed det biologiske mangfoldet. God naturforvaltning krever ofte forpliktende interkommunalt samarbeid om arealpolitikken.

Livskraftige kommuner – kommunenettverk for miljø- og samfunnsutvikling

Livskraftige kommuner er et 5-årig utviklingsprogram (2006-2010) i samarbeid mellom Miljøverndepartementet og KS, for å styrke kommunenes miljøkompetanse og arbeidet med miljø og samfunnsutvikling i kommunene. Programmet er et tilbud til kommunene om å jobbe kreativt og systematisk med miljø og samfunnsutvikling i læringsnettverk med andre kommuner. Ett av temaene i programmet er miljøutfordringer innenfor arealpolitikken. Rundt 140 kommuner har fattet vedtak om å delta i programmet. Blant disse har 16 nettverk (ca 80 kommuner) hittil valgt å fokusere på arealpolitiske tema, herunder biologisk mangfold.

Arealnettverkene innenfor Livskraftige kommuner kan brukes som pilotnettverk innenfor biologisk mangfold, og blir viktige arenaer når ny plan- og bygningslov og ny lov om naturmangfold skal gjennomføres i kommunene (www.livskraftigekommuner.no).

Det oppfordres til at alle kommuner deltar i programmet Livskraftige kommuner

Samarbeid på tvers - Klimaløftet

Det er nødvendig og viktig å se miljøutfordringene i sammenheng. Alle snakker nå om de store klimaendringene vi står overfor og som vi er nødt til å gjøre noe med. Ikke alle ser sammenhengen mellom vern av naturens mangfold og klimaendringer. Det blir noe enklere når vi vet at 20 prosent av klimagassen CO₂ skyldes nedhogging av skog og særlig tropisk regnskog. Tiltak knyttet til klimaendringer bør derfor ses i sammenheng med vern av det biologiske mangfoldet.

I Norge har Miljøverndepartementet i samarbeid med kommuner, næringslivet, miljøvernorganisasjoner og forskningsinstitusjoner opprettet kampanjen "Klimaløftet". Klimaløftet setter i gang prosesser og tiltak blant sentrale målgrupper for at disse skal starte arbeidet med å redusere sine klimautslipp (eks. næringsliv, kommuner, organisasjoner, enkeltpersoner). (www.klimaloftet.no)

Det oppfordres til at alle landets kommuner er med i, og tar "Klimaløftet"

Kartlegging av biologisk mangfold i kommunene

Fra 1999 har de aller fleste kommunene i Norge vært involvert i det såkalte "Kommunale kartleggingsprogrammet". Kommunene fikk statlig støtte for å gjennomføre en førstegangs kartlegging av viktige områder for biologisk mangfold. Tilskuddsordningen er nå innlemmet i rammetilskuddet. Det er likevel viktig at kommunene i samarbeid med fylkesmannen følger opp kartleggingen for å sikre kvaliteten på dataene. Slik får en et bedre grunnlag for en arealforvaltning som tilgodeser miljøhensyn og tar vare på naturens mangfold.

Artsdatabanken

Artsdatabanken er en nasjonal kunnskapskilde for biologisk mangfold. Artsdatabankens viktigste oppgave er å forsyne samfunnet med oppdatert og lett tilgjengelig informasjon om norske arter og naturtyper. Artsdatabanken har lansert en unik nettside med kartfestet informasjon om over 11 000 norske arter, lett tilgjengelig for publikum. Målet for Artsdatabanken er at alle som trenger det skal kunne skaffe seg eksisterende kunnskap om biologisk mangfold fra nettsidene (www.artsdatabanken.no).

Internasjonalt samarbeid.

Norge er part i Konvensjonen om biologisk mangfold og har sluttet seg til en rekke konvensjonsprogrammer for bruk og vern av biologisk mangfold. Disse programmene er førende for bruk og vern av skog, våtmarker, fjellområder og det marine miljøet. (www.biodiv.org)

Den internasjonale dagen for det biologiske mangfoldet.

Partsmøtet for konvensjonen om biologisk mangfold har bestemt at naturens mangfold skal markeres den 22. mai hvert år. Alle land blir oppfordret til å bruke denne dagen til å markere nødvendigheten av å sikre det biologiske mangfoldet. **22. mai 2008 er temaet for dagen og året "Kulturlandskap – jordbruk"**. Landene oppfordres til å delta med aktiviteter.

Det oppfordres til at alle kommuner deltar denne dagen med et program som fokuserer på kulturlandskapets verdier og ikke minst bruke denne dagen til å signere "Countdown2010"-deklarasjonen – dersom dette ikke allerede er gjort. (www.countdown2010.net/)

Direktoratet for naturforvaltning

Direktoratet for naturforvaltning er Miljøverndepartementets fagmyndighet for biologisk mangfold. Direktoratet samarbeider med mange tilsvarende miljøer innen sine fagområder, som for eksempel Havforskningsinstituttet, landets universiteter og forskningsinstitusjoner med spesialkompetanse på miljøvern og biologisk mangfold. Direktoratet for naturforvaltning bidrar til at regjeringens politikk for biologisk mangfold blir gjennomført i alle sektorer og innen alle forvaltningsnivåer. (www.dirnat.no)

Nordisk kommunenettverk

For å nå 2010-målet om å stanse tap av biologisk mangfold er vi avhengig av konkret handling på lokalt nivå. I 2006 ble det etablert et nettverk av kommuner i Norden som skal gjennomføre prosjekter som er relevant for å nå 2010-målet om å stanse tapet av det biologiske mangfoldet. Prosjektene skal vise resultater innen 2010. Formålet med nettverket er å skape en arena der kommuner i Norden kan utveksle erfaringer. Nettverket består i dag av tretten kommuner fra Norge, Island, Danmark, Sverige, Færøyene og Finland. For mer informasjon www.dirnat.no/2010-malet.

Kontaktpersoner i Miljøverndepartementet:

- Sylvi Ofstad Samstag Avdeling for naturforvaltning (sylvi.ofstad@md.dep.no),
- Marianne Gjørsv, Programmet Livskraftige kommuner
(marianne.gjorv@md.dep.no)

Kontaktperson i Direktoratet for naturforvaltning:

Terje Klokk (terje.klokk@dirnat.no)